Európsky parlament
2024-2029

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť

2024/2019(DEC)

21.2.2025

STANOVISKO

Výboru pre práva žien a rodovú rovnosť

pre Výbor pre kontrolu rozpočtu

k absolutóriu za plnenie všeobecného rozpočtu Európskej únie za rozpočtový rok 2023, oddiel III – Komisia, výkonné agentúry a deviaty, desiaty a jedenásty Európsky rozvojový fond
(2024/2019(DEC))

Spravodajkyňa výboru požiadaného o stanovisko: Lina Gálvez

PA_NonLegDec

STANOVISKO

Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť vyzýva Výbor pre kontrolu rozpočtu, aby ako gestorský výbor zaradil do návrhu uznesenia, ktorý prijme, tieto body:

A. keďže rodová rovnosť a odstraňovanie nerovností sú základnými hodnotami Európskej únie, ako sú zakotvené v článku 2 Zmluvy o Európskej únii; keďže rovnosť medzi mužmi a ženami je jednou zo základných hodnôt Únie a Únia sa zaviazala podporovať rodovú rovnosť vo všetkých svojich činnostiach, ako je zakotvené v článku 8 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), čím sa zavádza zásada uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti a rodového rozpočtovania, a v Charte základných práv Európskej únie;

B. keďže Európska komisia posilnila svoj záväzok v prospech Únie rovnosti, ako sa uvádza v oznámení Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, ktorým sa zavádza stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025 v súlade s článkom 8 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ);

C. keďže akčný plán digitálneho vzdelávania na roky 2021 – 2027 sa osobitne zameria na zvýšenie začlenenia žien do digitálnych študijných odborov a študijných odborov STEM, a to aj z radov podnikateliek; keďže toto zvýšené začlenenie žien a dievčat by mali uľahčiť budúce mechanizmy financovania;

D. keďže podľa Európskej siete na predchádzanie trestnej činnosti ciele programu Daphne boli a naďalej sú relevantné z hľadiska potrieb, na ktoré boli pôvodne určené, t. j. na ochranu detí, mladých ľudí a žien pred násilím a na jeho predchádzanie;

E. keďže Únia má priestor na zlepšenie svojho prístupu k podpore rovnosti prostredníctvom svojich politík, právnych predpisov a mechanizmov financovania; keďže Európsky parlament opakovane vyzýval Komisiu, aby presadzovala a implementovala uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti vrátane rodového rozpočtovania a posúdení vplyvu na rodovú rovnosť vo všetkých politikách Únie;

F. keďže rodovú rovnosť v Únii negatívne ovplyvňujú dôsledky odmietania rodovej rovnosti a práv žien, najmä v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv (SRZP) vo viacerých členských štátoch; keďže ochrana a podpora sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv (SRZP) sú nevyhnutné na dosiahnutie úplnej rodovej rovnosti a zaručenie autonómie žien vo vzťahu k ich vlastnému telu; keďže hnutia proti rodovej rovnosti a hnutia proti umelému prerušeniu tehotenstva v Európe sú čoraz hlasnejšie a vplyvnejšie; keďže tieto hnutia sú dobre financované a dobre organizované a je pravdepodobné, že v budúcnosti budú vyvíjať väčší tlak na práva žien; keďže aj ďalšie prebiehajúce krízy, ako je klimatická kríza, ozbrojené konflikty a rastúce životné náklady, majú neprimeraný vplyv na ženy; keďže tieto faktory ďalej prehlbujú nerovnosti a bránia pokroku smerom k rodovej rovnosti;

G keďže Charta základných práv Európskej únie nielenže zakotvuje rodovú rovnosť, ale chráni aj ľudskú dôstojnosť a zakazuje všetky formy diskriminácie vrátane diskriminácie založenej na sexuálnej orientácii a rodovej identite;

1. vyjadruje vážne znepokojenie nad nedostatočným zameraním rozpočtu Únie na ochranu žien a dievčat pred akoukoľvek formou násilia; vyjadruje poľutovanie nad tým, že chýbajú rozčlenené údaje o rodovo motivovanom násilí a naliehavo vyzýva na riadne a rýchle vykonávanie článku 44 smernice o boji proti násiliu na ženách a domácemu násiliu[1]; žiada Komisiu a členské štáty, aby preskúmali možnosť rozšírenia a zlepšenia zozbieraných údajov, najmä s cieľom zabrániť opakovaným alebo predvídateľným trestným činom, a to čo najskôr a v každom prípade v nových právnych predpisoch a revíziách; naliehavo vyzýva na povinné posúdenia vplyvu na rodovú rovnosť zamerané na ochranu pred násilím s cieľom umožniť monitorovanie účinnosti opatrení v príslušných legislatívnych aktoch;

2. zdôrazňuje, že hľadisko rodovej rovnosti by sa malo začleniť do všetkých oblastí politiky a malo by sa v rámci nich zabezpečiť, najmä vzhľadom na viacnásobné rodové vplyvy rôznych prebiehajúcich klimatických, energetických a sociálnych kríz, so zameraním na SRZP a odmietavý postoj k rodovej rovnosti a právam žien vo viacerých členských štátoch a na celom svete; preto opakuje svoju výzvu na uplatňovanie rodového rozpočtovania vo všetkých fázach rozpočtového postupu;

3. zdôrazňuje, že v dôsledku prenasledovania, ktorému sú vystavené LGTBIQA+ osoby, je potrebné vyčleniť dostatočný rozpočet na opatrenia na boj proti LGTBIQA+ fóbii, ako sú telefónne linky na poskytovanie poradenstva a venovanie pozornosti tejto téme;

4. uznáva záväzok Únie uplatňovať hľadisko rodovej rovnosti a potrebu ďalej sa zameriavať na boj proti násiliu páchanému na ženách a dievčatách v EÚ, ako aj na využívanie informačných kampaní; pripomína, že každá tretia žena v EÚ počas svojho života zažila rodovo motivované násilie vrátane fyzického, sexuálneho a psychického násilia alebo hrozieb násilia[2]; zdôrazňuje, že je potrebné zopakovať, že znásilňovanie je naďalej jedným z najrozšírenejších porušení ľudských práv, a je naliehavo potrebné stanoviť spoločné vymedzenie pojmu znásilnenie na európskej úrovni na základe chýbajúceho súhlasu so spoločnými minimálnymi sankciami vo vnútroštátnych právnych predpisoch; opakuje, že každý pohlavný styk bez súhlasu musí byť v každom členskom štáte EÚ klasifikovaný ako znásilnenie;

5. opakuje, že sexuálne a reprodukčné zdravie a práva (SRZP) sú základnými ľudskými právami a ich realizácia je základným aspektom ľudskej dôstojnosti a predpokladom dosiahnutia rodovej rovnosti; vyzýva na výrazné európske úsilie o ochranu našich základných hodnôt, ako sú rovnaké práva na telesnú autonómiu a prístup k sexuálnemu a reprodukčnému zdraviu a právam vrátane bezpečného a legálneho umelého prerušenia tehotenstva; zdôrazňuje, že je potrebné posilniť rozpočtové prostriedky, ktoré podporujú všeobecné dodržiavanie a prístup k SRZP vrátane prístupu k bezplatnému, bezpečnému a legálnemu umelému prerušeniu tehotenstva a ďalším základným službám v oblasti reprodukčného zdravia;

6. víta vypracovanie a uplatňovanie metodiky rodového rozpočtovania; opakuje, že je potrebné ďalej rozvíjať a zlepšovať jeho uplatňovanie; vyzýva, aby sa v kontexte všetkých príslušných politík EÚ posilnil zber a hodnotenie porovnateľných údajov rozčlenených podľa pohlavia a podávanie správ; naliehavo vyzýva Komisiu, aby to

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401385
[2] https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/eu-gender_based_violence_survey_key_results.pdf

považovala za prioritu;

7. je znepokojený rastúcimi finančnými rizikami v dôsledku útočnej vojny Ruska proti Ukrajine a jej vplyvom na ženy; uznáva zraniteľné postavenie žien v kontexte vojny a v konfliktných oblastiach a žiada uprednostniť politiky, ktoré chránia deti, ženy a rodiny, najmä pri poskytovaní pomoci v konfliktných situáciách a pri prístupe k službám zdravotnej starostlivosti vrátane núdzovej antikoncepcie, testovania na sexuálne prenosné infekcie, postexpozičného profylaktického ošetrenia a prístupu k bezpečnej a legálnej starostlivosti pri umelom prerušení tehotenstva; odsudzuje rodovo motivované násilie súvisiace s konfliktmi vrátane sexuálneho násilia a znásilnenia ako vojnovej zbrane; vyzýva na ochranu a podporu žien, vrátane prevencie obchodovania s ľuďmi a sexuálneho vykorisťovania, najmä pri poskytovaní pomoci v konfliktných situáciách a pri prístupe k službám zdravotnej starostlivosti vrátane prístupu k bezpečnému a legálnemu umelému prerušeniu tehotenstva;

8. pripomína, že účasť na trhu práce je výrazne nižšia u žien a mužov so zdravotným postihnutím v porovnaní so ženami a mužmi bez zdravotného postihnutia; požaduje primerané opatrenia na riešenie tohto problému;

9. podporuje cieľ iniciatívy OSN Spotlight ukončiť násilie páchané na ženách a dievčatách a riešiť potreby zraniteľných skupín, ako sú obete škodlivých praktík, napr. mrzačenia ženských pohlavných orgánov alebo detských manželstiev, a zdôrazňuje, že je potrebné, aby tieto opatrenia zahŕňali aj ženy LBTIQA+; naliehavo vyzýva Komisiu, aby zastavila financovanie hnutí v Únii aj mimo nej, ktoré prispievajú k útlaku žien vo všetkých formách vrátane kampaní proti základným právam vrátane práv žien a SRZP; naliehavo vyzýva Komisiu a členské štáty, aby posilnili kampane na zvyšovanie informovanosti proti rodovo motivovanému násiliu a diskriminácii vrátane vzdelávacieho úsilia o boj proti LGBTIQA+ fóbii a o podporu sexuálnych a reprodukčných práv; požaduje komplexné a veku primerané programy v oblasti sexuality a vzťahov, ktoré podporujú rodovú rovnosť, súhlas a rešpektovanie rozmanitosti vo všetkých členských štátoch;

10. žiada, aby rozpočet EÚ lepšie zabezpečil ženy, ktoré majú v súčasnosti obmedzené príležitosti na výmenu s ostatnými a rozvoj kompetencií, napríklad prostredníctvom mentorských programov alebo profesionálnych sietí zo všetkých odvetví európskeho hospodárstva;

11. pripomína, že v súlade s článkom 11 ods. 2 ZEÚ musia inštitúcie EÚ udržiavať otvorený, transparentný a štruktúrovaný dialóg s organizáciami občianskej spoločnosti a reprezentatívnymi združeniami a v tejto súvislosti zdôrazňuje najmä, že prístup k štrukturálnym finančným prostriedkom je predpokladom na zabezpečenie účasti verejnosti, bez ktorej by občania nemohli vyjadriť svoj názor na úrovni EÚ prostredníctvom svojich zastupujúcich združení, udržiavať pravidelný dialóg s inštitúciami EÚ, ktorý prispieva k demokratickej účasti na tvorbe politík, nadviazať otvorený a rozsiahly dialóg, zabezpečujúc, aby sa rozmanitosť názorov a obáv zohľadňovala s rovnakým prístupom vo verejnom záujme v porovnaní s komerčnými záujmami, vykonávať monitorovaciu úlohu pri vykonávaní politík a právnych predpisov EÚ vrátane využívania finančných prostriedkov EÚ alebo pôsobiť ako systém bŕzd a protiváh právneho štátu; pripomína záväzok Komisie v jej politických usmerneniach

zintenzívniť spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré majú odborné znalosti a dôležitú úlohu pri obhajobe konkrétnych spoločenských otázok a dodržiavaní ľudských práv, čo znamená, že hoci by Komisia nemala poverovať mimovládne organizácie vykonávaním určitých činností alebo podporou konkrétnych pozícií alebo politík, naďalej je nevyhnutné, aby sa organizácie občianskej spoločnosti mohli prostredníctvom financovania EÚ zapájať do „otvoreného, transparentného a štruktúrovaného dialógu s inštitúciami EÚ“, ako je zakotvené v článku 11 Zmluvy o EÚ, prostredníctvom činností, ako sú podporné činnosti, demonštrácie alebo súdne konania, pričom by tieto organizácie mali zostať oprávnené v príslušných programoch financovania a mali by mať k dispozícii dostatočné vyhradené finančné prostriedky;

12. zdôrazňuje, že je potrebné zaistiť, aby sa všetky finančné prostriedky EÚ dostali k ich zamýšľaným príjemcom, a zabezpečiť, aby sa žiadne finančné prostriedky EÚ neprideľovali ani nespájali so žiadnou príčinou alebo formou terorizmu, ktorý by mal katastrofické dôsledky pre ženy a dievčatá;

13. požaduje stabilný rámec financovania na zabezpečenie účinnosti a udržateľnosti programu Daphne na podporu ochrany žien a detí pred násilím; oceňuje efektívnosť programu Daphne, ako sú pôsobivé výstupy a vplyvy v porovnaní so skromnými pridelenými zdrojmi; zdôrazňuje význam vyčlenenia osobitného rozpočtového riadku na iniciatívu Daphne s cieľom zvýšiť viditeľnosť, transparentnosť a zodpovednosť pri rozdeľovaní finančných prostriedkov, najmä prostredníctvom opatrení zameraných na boj proti rodovo motivovanému násiliu voči ženám a dievčatám a domácemu násiliu na všetkých úrovniach a vo všetkých formách a na náležitú podporu obetí; uznáva, že cieľom Daphne je chrániť deti, mladých ľudí a ženy pred všetkými druhmi násilia a obchodovaním s ľuďmi a dosiahnuť vysokú úroveň ochrany zdravia, blahobytu a sociálnej súdržnosti; na tento účel naliehavo vyzýva EÚ, aby tento program považovala za prioritu v rámci rozpočtu EÚ;

14. požaduje vytvorenie osobitného programu v rámci financovania Daphne na riešenie násilia páchaného na LGBTIQA+ ženách vrátane poskytovania bezpečných útulkov, prístupu k podporným službám prispôsobeným ich potrebám a ochrany ich práv v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia;

PRÍLOHA: SUBJEKTY ALEBO OSOBY, KTORÉ SPRAVODAJKYNI VÝBORU POŽIADANÉHO O STANOVISKO POSKYTLI INFORMÁCIE

Predsedníčka v úlohe spravodajkyne výboru požiadaného o stanovisko na vlastnú zodpovednosť vyhlasuje, že informácie jej neposkytol žiadny subjekt ani osoba, ktoré treba uviesť v tejto prílohe podľa článku 8 prílohy I k rokovaciemu poriadku.

INFORMÁCIE O PRIJATÍ VÝBOROM POŽIADANÝM O STANOVISKO

Dátum prijatia	18.2.2025
Výsledok záverečného hlasovania	+: 27 –: 10 0: 1
Poslanci prítomní na záverečnom hlasovaní	Abir Al-Sahlani, Mireia Borrás Pabón, Irmhild Boßdorf, Mélissa Camara, Margarita de la Pisa Carrión, Valérie Devaux, Elisabeth Dieringer, Rosa Estaràs Ferragut, Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Alexandra Geese, Chiara Gemma, Assita Kanko, Arba Kokalari, Ewa Kopacz, Elena Kountoura, Sebastian Kruis, Judita Laššáková, Eleonora Meleti, Irene Montero, Carolina Morace, Maria Noichl, Mirosława Nykiel, Sirpa Pietikäinen, Giusi Princi, Emma Rafowicz, Joanna Scheuring-Wielgus, Benedetta Scuderi, Laurence Trochu, Marko Vešligaj, Maria Walsh, Lucia Yar
Náhradníci prítomní na záverečnom hlasovaní	Elena Donazzan, Loucas Fourlas, Elisabeth Grossmann, Jana Toom
Poslanci, na ktorých sa vzťahuje článok 216 ods. 7 rokovacieho poriadku, prítomní na záverečnom hlasovaní	Gabriella Gerzsenyi, Nikos Papandreou

ZÁVEREČNÉ HLASOVANIE PODĽA MIEN VÝBOROM POŽIADANÝM O STANOVISKO

27	+
PPE	Loucas Fourlas, Gabriella Gerzsenyi, Arba Kokalari, Ewa Kopacz, Eleonora Meleti, Mirosława Nykiel, Sirpa Pietikäinen, Giusi Princi, Maria Walsh
Renew	Abir Al-Sahlani, Valérie Devaux, Jana Toom, Lucia Yar
S&D	Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Elisabeth Grossmann, Maria Noichl, Nikos Papandreou, Emma Rafowicz, Joanna Scheuring-Wielgus, Marko Vešligaj
The Left	Elena Kountoura, Irene Montero, Carolina Morace
Verts/ALE	Mélissa Camara, Alexandra Geese, Benedetta Scuderi

10	-
ECR	Elena Donazzan, Chiara Gemma, Assita Kanko, Laurence Trochu
ESN	Irmhild Boßdorf
NI	Judita Laššáková
PfE	Mireia Borrás Pabón, Elisabeth Dieringer, Sebastian Kruis, Margarita de la Pisa Carrión

1	0
PPE	Rosa Estaràs Ferragut

Vysvetlenie použitých znakov:
+ : za
- : proti
0 : zdržali sa hlasovania